

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์คำถามที่ครูภาษาอังกฤษสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสอนทักษะการอ่านในระดับชั้นมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร" ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของการอ่าน
2. ความสำคัญของคำถามในการสอนทักษะการอ่าน
3. จุดประสงค์ของการใช้คำถามในการสอนทักษะการอ่าน
4. ชนิดของคำถามที่ใช้ในการสอนทักษะการอ่าน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศ

ต่างประเทศ

ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การอ่าน ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กัน เช่น รุท แสตรัง (Ruth Strang 1969 : 5) ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยความสามารถต่าง ๆ ดังนี้

1. การถอดรหัสตัวอักษร
2. การเชื่อมโยงตัวอักษรกับความหมาย ซึ่งผู้อ่านทราบมาแล้วจากประสบการณ์การอ่านที่ผ่านมา การเชื่อมโยงนี้ทำให้อ่านได้รับความคิดเองผู้เขียน
3. การแสดงออกซึ่งความคิดที่ได้นั้นด้วยการพูด การวาด และการเขียน เป็นต้น

คลิฟฟอร์ด เอล บุษ และ มิลเดรด เอช เฮอ์บเนอร์ (Clifford L. Bush and Mildred H. Huebner 1970 : 90-91) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การอ่านเป็นกระบวนการซึ่งเกิดจากการที่ผู้อ่านนำสัญลักษณ์ที่อ่านไปสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของตน ทำให้เกิดความคิดรวบยอดขึ้นในใจของผู้อ่านแล้วจึงมีเหตุการณ์เกิดขึ้น คือ จะต้องมีการแปลความหมาย มีปฏิริยาต่อสิ่งที่อ่าน มีจุดมุ่งหมายในการอ่านและการจัดระเบียบความคิดจากความหมายที่ได้รับจากการอ่าน

แกรี แอโรสมิธ (Gary Arrowsmith 1973 : 85) กล่าวว่า "การอ่านเป็นความคิด ความรู้สึกเป็นภาพจากสมองที่เกิดขึ้นในใจ หลังจากอ่านข้อความ"

ลารี เอ แฮร์ริส และ คาร์ล บี สมิธ (Larry A. Harris and Carl B. Smith, 1976 : 56-58) ได้กล่าวถึงการอ่านว่า การอ่านเป็นการสื่อสารลักษณะหนึ่งซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้ ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านในลักษณะของการสื่อความหมายกัน โดยผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตนเป็นภาษาเขียน ในขณะที่ผู้อ่านจะพยายามอ่านความหมายจากสิ่งที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ ความสามารถในการเดาความหมายจากสิ่งที่อ่านนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม และความรู้ทางภาษาที่ผู้อ่านมีอยู่

แฟรงค์ สมิธ (Frank Smith 1982 : 2) ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นกระบวนการให้ความหมายและการค้นหาความหมาย การอ่านจะเริ่มต้นและสิ้นสุดลงด้วยการเข้าใจข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษร

ไฟรดา ดูบิน (Fraida Dubin 1982 : 15) สรุปถึงการอ่านไว้ว่า ใน การอ่านภาษาแม่หรือภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศก็ตาม หมายถึงการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน และในระหว่างการอ่านจะมีปฏิสัมพันธ์ที่สำคัญซึ่งบางประการระหว่างภาษา กับความคิดเกิดขึ้น สิ่งนี้คือ ผู้อ่านจะถอดรหัส (decode) ความคิดหรือความหมายที่ผู้เขียนได้ใส่รหัส (encode) ความคิดหรือความหมายที่ต้นตอการจะสื่อออกมาจนเป็นที่เข้าใจ

จากความหมายของการอ่าน สรุปได้ว่าการอ่านเป็นการสื่อสาร เป็นกระบวนการ
ซึ่งเกิดจากการที่ผู้อ่านนำสัญลักษณ์ที่อ่าน ไปสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมทำให้เกิดความคิด
ขึ้นในใจแล้วจึงมีเหตุการณ์เกิดขึ้น การอ่านเป็นความคิด ความรู้สึก เป็นภาพจากสมองที่
เกิดขึ้นในจิตใจหลังจากเห็นข้อความที่อ่าน การอ่านเป็นการสื่อสารซึ่งแลกเปลี่ยน
ความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน การอ่านเป็นกระบวนการให้ความหมายและ
ค้นหาความหมาย และการอ่านคือ การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยการ
ที่ผู้อ่านถอดรหัสความคิดหรือความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อ

ความสำคัญของคำถามในการสอนทักษะการอ่าน

ในการสอนทักษะการอ่านคำถาม เป็นเครื่องมือของครูมากกว่าวิธีการอื่นใน
ห้องเรียนโดยทั่วไป คำถามจึง เป็นสิ่งสำคัญซึ่งที่นักการศึกษา กล่าวไว้ ดังนี้

โรเจอร์ จะโนบาย และคณะ (2532 : 222) กล่าวถึงความสำคัญของ
คำถามว่า "การตั้งคำถามของครูมีผลโดยตรงต่อวิธีการคิดของนักเรียน คำถามที่ดี
ช่วยให้เกิดการพัฒนาคำคิดในระดับต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นครูจึงควรมีความ
สามารถในการตั้งคำถามอย่างมีประสิทธิภาพ

บรีส์ บี ฮัดกินส์ (Bryse B. Hudgins 1977 : 73) กล่าวถึงความ
สำคัญของคำถามว่า คำถามสามารถทำให้ผู้เรียนมุ่งความสนใจไปยังเนื้อหาที่ครู
ต้องการสอน หรือ เป็นวิธียบายความรู้บางส่วนหนึ่ง ไปสู่อีกส่วนหนึ่งของบทเรียน คำถาม
ยังสามารถช่วยผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความคิด และสามารถ
ใช้คำถามเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการเรียนการสอนหลายอย่าง

โรเบิร์ต ดับเบิลยู ริชี (Robert W. Richey 1979 : 135) กล่าวถึง
ความสำคัญของคำถามว่าครูสามารถใช้คำถาม เพื่อ เป็นแนวทางแก้ไขเหตุการณ์ของผู้เรียน
เพื่อจัดกิจกรรมในห้องเรียน ริเริ่มการสอน สร้างสถานการณ์ในการเรียนการสอน และ
ประเมินผลการเรียน

อัลเลน ซี ออร์สไตน์ (Allen C. Ornstein 1987 : 71) กล่าวถึงหัวใจของการสอนที่ดีว่าสัมพันธ์กับคำถามที่ดี คำถามซึ่งมีลักษณะที่สามารถกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น และเกิดความสนใจ กระตุ้นจินตนาการ และกระตุ้นผู้เรียนให้ค้นหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม นอกจากนี้คำถามที่ดีของครูสามารถท้าทายผู้เรียนให้คิด

ราล์ฟ อี มาร์ติน และคณะ (Ralph E. Martin and Others 1988 : 352) กล่าวถึงความสำคัญของคำถามว่า คำถามสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง คำถามมีประโยชน์ต่อครูมากในการเรียนการสอน และคำถามสามารถทำให้ครูประเมินได้ทันทีว่าอะไรที่ผู้เรียนจำได้ รู้ เข้าใจ หรือ เข้าใจไม่แจ่มแจ้ง และยังสืบสนอยู่

เดวิด จากอบเซน และคณะ (David Jacobsen and Others 1989 : 134) กล่าวถึงคำถามว่าเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกของเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพ คำถามเป็นทักษะวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งสามารถใช้ได้กับทุกเนื้อหาวิชา ทุกระดับ หรือทุกบุคลิกของครูผู้สอน คำถามกระตุ้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมการเรียนการสอน และไม่ต้องอาศัยความพยายามมากนัก การใช้คำถามช่วยครูให้รู้จักยึดหยุ่นต่อการตอบสนองกับนักเรียน การใช้คำถามยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนที่นักเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ในขณะที่เดียวกับที่ครูยังเป็นผู้นำกิจกรรมอยู่

จะเห็นได้ว่า ในการเรียนการสอนคำถามมีผลต่อวิธีการคิดของนักเรียน ทำให้นักเรียนสนใจในเนื้อหาที่เรียน ช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีจินตนาการ กระตุ้นให้นักเรียนค้นหาความรู้เพิ่มเติม และมีส่วนร่วมในชั้นเรียน คำถามเป็นแนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน ทำให้เกิดกิจกรรมในห้องเรียน ริเริ่มบทเรียน ช่วยครูในการประเมินความรู้ของนักเรียน ใช้ได้กับทุกระดับชั้น ทุกเนื้อหาวิชา และใช้ได้กับครูทุกคน การใช้คำถามยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนที่นักเรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ในขณะที่เดียวกับที่ครูยังเป็นผู้นำกิจกรรมอยู่

ในการสอนอ่านก็เช่นกัน คำถามมีความสำคัญดังที่ แฟรงค์ สมิธ (Frank Smith 1983 : 105) กล่าวว่า "การอ่านคือการถามคำถามจากข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร"

อัลเซียม บีรี และคณะ (Althea Beery and others 1969 : 255) กล่าวถึงคำถามที่ใช้ เป็นเครื่องมือในการสอนอ่านว่า คำถามนั้นสนองจุดประสงค์ในการเรียนคือเป็นแนวทางให้ผู้เรียน เลือก จัดระบบ และเชื่อมโยงรูปแบบความคิดของผู้เขียน ในขณะที่อ่านหรือหลังการอ่าน การใช้คำถามในลักษณะนี้เป็นจุดประสงค์หลักของการใช้คำถามเพื่อนำกระบวนกรอ่านมากกว่าเน้นเนื้อหาจากสิ่งที่อ่าน

ดอโลเรส เดอร์กิน (Dolores Durkin 1981 : 23-41) กล่าวถึงการให้คำถามว่า ความรู้ที่นักเรียนได้รับจากการใช้คำถามจะคงทนกว่าความรู้ที่ได้จากวิธีการสอนอย่างอื่น คำถามทั้งที่เป็นคำถามทางวาจา และคำถามที่เป็นลายลักษณ์อักษรสามารถช่วยนักเรียนอ่าน เนื้อหาและช่วยให้เกิดกลวิธีในการเรียนรู้

ริชาร์ด ที แวกกา (Richard T. Vacca 1981 : 109) กล่าวถึงความสำคัญของคำถามว่า การใช้คำถามอย่างมีประสิทธิภาพในการสอนทักษะการอ่าน คำถามทั้งที่เป็นคำถามทางวาจา และคำถามที่เป็นลายลักษณ์อักษรจะกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดทั้งนำไปสู่การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ (productive) และผู้เรียนจะจดจำเนื้อหาที่อ่านได้ดี และผู้วิจัยกล่าวกันว่า คำถามที่ดีก็เปรียบเสมือนการตอบคำถามไปแล้วครึ่งหนึ่ง

วิลเลียม เจ แวน จูรา (William J. Van Jura 1982 : 214) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคำถามว่า การใช้คำถามเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในบรรดาวิธีที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะการอ่านทั้งหมดเพราะโดยปกติทุกคนใช้คำถามในชีวิตประจำวัน นักวิจัยมักค้นพบเกี่ยวกับวิธีการนี้ว่าการที่ครูใช้คำถามในห้องเรียนจึงเป็นวิธีการที่ดี

เจฟฟรีย์ โบรดัน และคณะ (Geoffrey Broughton and Others 1990 : 100) กล่าวถึงเทคนิคการสอนการอ่านที่ดีและเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่า ได้แก่ เทคนิคการตั้ง

คำถาม การถามคำถามโดยมากจะเรียงตามลำดับเนื้อเรื่องทีอ่านเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและย้ายให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนความคิดของตนเองเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ จากคำถามก่อให้เกิดการอภิปรายขึ้น บางครั้งการใช้คำถามในการสอนไม่มีคำตอบที่ถูกต้อง เพราะวัตถุประสงค์ของครูผู้สอนที่ใช้คำถามดังกล่าวเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนในชั้นเรียนมีปฏิริยาโต้ตอบ ดังนั้นครูจึงไม่เคร่งครัดเกี่ยวกับคำตอบ

สรุป จะเห็นได้ว่า คำถามมีความสำคัญในการเรียนการสอนทักษะการอ่านและความสำคัญของคำถามในการสอนทักษะการอ่านคือ คำถามเป็นเครื่องมือในการสอนอ่านเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเลือก จัดระบบ และเชื่อมโยงสิ่งที่อ่านกับความคิดของผู้เขียนในขณะที่อ่านหรือหลังการอ่าน คำถามทางวาจาและคำถามที่เป็นลายลักษณ์อักษรจะกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด และจดจำเนื้อหาที่อ่านได้ดีเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการสอนทักษะการอ่าน นอกจากนั้นคำถามยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายในชั้นเรียน

จุดประสงค์ของการใช้คำถามในการสอนทักษะการอ่าน

ปัจจุบันการสอนการอ่านเน้นที่กระบวนการสอน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังที่ เอ็ดดี วิลเลียมส์ (Eddie Williams 1984 : 37-70) ได้เสนอแนะลำดับขั้นในการสอนอ่านไว้แตกต่างออกไปเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นก่อนการอ่าน (pre-reading) ขั้นระหว่างการอ่าน (while-reading) และขั้นหลังการอ่าน (post-reading) และในแต่ละขั้นตอนของการสอนทักษะการอ่านดังกล่าว แฮร์ริซิงเกอร์ (Harry Singer 1978 : 901-902) ได้ให้ถกามคิดเห็นไว้ว่า ครูสามารถนำคำถามมาสอนทักษะการอ่านได้ทั้งขั้นตอน และคำถามที่นำมาใช้ในแต่ละขั้นตอนของการสอนอ่านจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ของการสอนอ่านในแต่ละขั้น ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นก่อนการอ่าน

โฮเรส จัดสัน (Horace Judson 1963 : 163) กล่าวถึง จุดประสงค์ของคำถามก่อนการอ่านไว้ว่า เพื่อช่วยให้ผู้อ่านมีเป้าหมายในการอ่านที่แน่นอน โรเบิร์ต ดับเบิลยู ริชี (Robert W. Richey 1979 : 137) ได้สรุปจุดประสงค์ของการใช้คำถามก่อนการอ่านไว้ว่า เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการที่กว้างไกล นอกจากนี้การใช้คำถามก่อนการอ่านยังมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีแนวคิดที่ผล แทนสายอื่นจะนำไปสู่การพัฒนาคิด ความชื่นชม (appreciation) และทัศนคติที่ดีต่อถ้อยคำนั้น ๆ ลักษณะคำถามที่ใช้ถามก่อนการอ่านมักจะสร้างขึ้นมาจากประเด็นความรู้เดิม (James E. Twinning 1985 : 201) ซึ่งหมายถึง ความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน เป็นความรู้และความคิดทั่ว ๆ ไป รวมถึงคำศัพท์ที่เกี่ยวกับ (Eddie Williams 1984 : 43-51)

เอิลีน เอส มาร์โซลา (Eilleen S. Marzola 1988 : 247-248)

กล่าวถึงความรู้เดิมกับครูผู้สอนว่า ครูสร้างคำถามก่อนการอ่าน เพื่อช่วยให้เกิดจุดประสงค์ในการเรียน โดยการนำเอาความรู้เดิมมาใช้ ป้อนเหมือนกับการเชื่อมความรู้ใหม่กับสิ่งที่มียู่แล้ว และการที่ครูใช้คำถามเพื่อประเมินระดับความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียนก็เพื่อจะได้ทราบว่า นักเรียนมีความรู้เพียงพอกี่ที่จะเรียน เรื่องใหม่หรือไม่ ถ้านักเรียนไม่มีความรู้เดิมเพียงพอ ครูก็จะสามารถหาเอาประสบการณ์อย่างอื่นและข้อมูลจากแหล่งอื่นมาเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

ในการสอนขั้นก่อนการอ่าน ถ้าผู้เรียนคาดการณ์หรือทำนายความข้างหน้ามากเท่าใด เขาจะอ่านเรื่องนี้ด้วยความเชื่อมีมากขึ้นเท่านั้น และถ้าเขามีความอยากรู้อยากเห็นมาก แรงจูงใจในการอ่านของเขาจะมากขึ้นตามไปด้วย (Richard T. Vacca 1981 : 51) โทมัส จี ดีไวน์ (Thomas G. Devine 1986 : 155) กล่าวถึงการทำนายความข้างหน้าว่า ครูจำนวนมากมีความเห็นว่าจากการที่นักเรียนมีการทำนายความข้างหน้า ทำให้เกิดจุดประสงค์ที่นำไปสู่สัมฤทธิ์ผลในการอ่าน นักเรียนอ่านเพื่อจะได้ สิ่งที่เขาคาดเอาไว้ นั่นแหละสิ แล้วล่ะสิ ชู ฮูด และนิคกี โซโลมอน (Sue Hood and Nicky Solomon 1985 : 47) ได้แสดงความคิดเห็นว่าคำถามที่ผู้เรียนควรจะได้ไปก่อนการอ่านคือ การทำนายความข้างหน้า (prediction) ผู้เรียนจะทราบว่า เรื่องที่จะอ่านนั้น เป็นไปโดยแนวทางใด การใช้คำถามจึงเปรียบเสมือนเป็นแนวทางให้ผู้เรียนทราบว่า อะไรคือสิ่งที่ตนเองจะอ่าน

กลวิธีที่ใช้ในการสอนทักษะการอ่าน ที่ใช้เทคนิคการทำนายความข้างหน้าที่รู้จักกันดี ได้แก่ การสอนอ่านแบบชี้แนะแนวคิดในการอ่าน (directed reading-thinking activity or DR-TA) ซึ่งเป็นวิธีการสอนอ่านที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในชั้นการสอนก่อนการอ่าน และขั้นระหว่างการอ่าน

นอกจากนั้น อาร์ เอส เดรสเซล (R. S. Dressel 1982 : 40) กล่าวถึง จุดประสงค์ของคำถามก่อนการอ่านว่า ครูสามารถนำคำถามที่ปกติครูใช้ทดสอบความเข้าใจของนักเรียนหลังการอ่านเรื่องมา ป้อนแรงจูงใจและทำให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเรื่องที่จะอ่าน โดยให้ผู้เรียนศึกษาคำถามเหล่านี้ก่อนการอ่านเรื่อง คำถามนี้จะเปิดตัวแนะ (clue) ให้แก่เรียนทราบเค้าโครงเรื่องที่จะอ่าน

จะเห็นได้ว่า จุดประสงค์ของการใช้คำถามในการสอนทักษะการอ่านขั้นก่อนการอ่าน ก็เพื่อประเมินความรู้เดิมของผู้เรียน เนื่องการทำนายความข้างหน้า และเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจอ่านเรื่อง โดยการให้ผู้เรียนอ่านคำถามหลังการอ่าน

ขั้นระหว่างการอ่าน

ลินตนา ยูนิทซ์ (2533 : 87) กล่าวถึงจุดประสงค์ของการใช้คำถามระหว่างการสอนว่า เมื่อช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ช่วยท้าทายผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีทางสังคม มีอารมณ์ร่วมในระหว่างการสอน ก่อให้เกิดการอภิปราย โดยตนเองเดียวกับ โทมัส จี ดีไวน์ (Thomas G. Devine 1986 : 64) กล่าวถึงจุดประสงค์ของการใช้คำถามในระหว่างการอ่านว่า เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอ่านมากขึ้น ดีไวน์ ได้อ้างงานวิจัยมา

สนับสนุนความคิดของเขาว่า เมื่อครูถามคำถามในขณะที่ผู้เรียนกำลังอ่านนั้นจะทำให้ผู้เรียนใช้ความคิดในขณะที่อ่านด้วย จึงทำให้มีความเข้าใจมากขึ้นกว่าการอ่านเพียงอย่างเดียว

โฮเรส จัดสัน (Horace Judson 1963 : 164) เสนอแนะให้ใช้คำถามในระหว่างการอ่านเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจรายละเอียดในเรื่องที่อ่าน ให้เรื่องที่อ่านง่ายขึ้น และทำให้ผู้เรียนเอาใจใส่ในเรื่องที่อ่าน การใช้คำถามในระหว่างการอ่านที่ศึกษากันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันจะปรากฏออกมาในรูปของกลวิธีต่าง ๆ อันจะมีผลต่อผู้เรียน กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนทักษะการอ่านที่ต้องอาศัยการใช้คำถามระหว่างการอ่านนั้น ได้แก่ การสอนอ่านแบบชี้แนะการคิดในการอ่าน (Directed Reading-Thinking Activity or DR-TA) ที่ใช้คำถามเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนให้เข้าใจในสิ่งที่อ่าน และเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่รู้มาก่อนกับสิ่งที่อ่าน (Roger E. Olsen 1991 : 10) การสอนอ่านแบบแลกเปลี่ยนคำถาม (Reciprocal Questions or Request) ซึ่งขั้นตอนการใช้คำถามในวิธีการสอนอ่านแบบนี้ บทบาทของครูจะเปลี่ยนแปลงไปคือ เมื่ออ่านเนื้อหาไปจำนวนหนึ่งแล้ว ครูและนักเรียนจะผลัดเปลี่ยนกันตั้งคำถาม (Richard T. Vacca 1981 : 159) วิธีการใช้คำถามในการสอนอ่านแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดในขณะที่กำลังอ่าน ตัวอย่างคำถามที่ช่วยพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เช่น What were you thinking when you read this part of the story?, What made you feel that way?, What did you learn from this story? (W. Dorsey Hammond 1986 : 50) การสอนอ่านแบบการคิดเป็นก้องคำ (Think Aloud Protocols) ซึ่งอาศัยการตั้งคำถามเพื่อหารายละเอียดจากบทอ่านได้แก่ การถามคำถามของประโยค วลี และความหมายของคำ (Marva A. Barnett 1989 : 68) นอกจากนี้ วิลมา เอช มิลเลอร์ (Willma H. Miller 1990 : 119) ได้กล่าวถึงลักษณะของคำถามที่ใช้ในระหว่างการอ่านที่เหมือนกันคำถามก่อนการอ่านคือ คำถามที่เป็นการทำนายความข้างหน้า (prediction)

การถามคำถามเพื่อทำนายความข้างหน้าก่อนการอ่าน และระหว่างการอ่าน
ครูสามารถช่วยให้นักเรียนสร้างสมมติฐานว่า เรื่องที่จะอ่านดำเนินไปอย่างไรต่อไป และ
การถามคำถามเช่นนี้เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง เข้าใจ
ข้อความที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น นักเรียนจะถูกกระตุ้นให้ใช้ความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพราะ
จะทำให้เขาคาดการณได้ว่า อะไรจะเกิดขึ้นต่อไป (Denise Nesse1 1987 : 604-
606)

จะเห็นได้ว่า จุดประสงค์ของการสอนทักษะการอ่านในขั้นระหว่างการอ่าน
เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดเกี่ยวกับการทำนายความข้างหน้า เพื่อการพัฒนากระบวนการ
การคิด และเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่อ่าน พร้อมทั้งใช้ความคิดในขณะที่อ่านด้วย
ขั้นหลังการอ่าน

เฮซ อาร์ มิลส์ (H. R. Mills 1972 : 72) ให้ความคิดเห็นว่า
คำถามที่ครูใช้หลังการอ่านส่วนใหญ่จะเป็นคำถามที่ทดสอบหรือประเมินความรู้ของผู้เรียน
จากการอ่าน ซึ่งครูสามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนทั้งห้อง หรือ
เป็นรายบุคคล กริสตินา แบริท ทอสตัน และแมรี นิวตัน บรูเดอร์ (Christina
Bratt Paulston and Mary Newton Bruder 1976 : 164) กล่าวถึง การใช้
คำถามหลังการอ่านว่า เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนได้อ่านบทอ่านที่กำหนดและเข้าใจใน
สิ่งที่ทำไปหรือไม่

จอร์จ สเปซ และ เอเวอลีน บี สเปซ (George Spache and
Evelyn B. Spache, 1969 : 131-132) แบ่งลักษณะของคำถามตามระดับความเข้าใจ
ในการอ่านออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. คำถามความจำ (memory) คือ คำถามที่ผู้ตอบต้องอาศัยความจำและ
ความระลึกถึงข้อมูลบท เนื้อหาที่อ่าน
2. คำถามแปลความ (translation) คือ คำถามที่ถามเกี่ยวกับการใช้
รูปแบบภาษาที่แตกต่างกันในการกล่าวถึงข้อมูลเดียวกัน

3. คำถามแบบตีความ (interpretation) คือ คำถามที่ผู้ตอบต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริง การสรุป และคุณค่าต่าง ๆ
4. คำถามประเภทการนำไปใช้ (application) คือ คำถามที่ผู้ตอบต้องแก้ปัญหาโดยอาศัยการใช้การสรุปความ ข้อเท็จจริง และคุณค่าต่าง ๆ
5. คำถามแบบสังเคราะห์ (synthesis) คือ คำถามที่ผู้ตอบต้องอาศัยการคิดสร้างสรรค์ และมีแบบฉบับของตนในการแก้ปัญหา
6. คำถามแบบประเมิน (evaluation) คือ คำถามที่ผู้ตอบอาศัยเกณฑ์ต่าง ๆ ภายนอกมาตัดสินด้วย

รูบี้ จีเน่ ลานีเยร์ และ อนิต้า ไพรซ์ เดวิส (Ruby Jeanne Lanier and Anita Price Davis : 155) ได้แบ่งลักษณะคำถามตามระดับความเข้าใจในการอ่านออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. คำถามระดับความเข้าใจตามตัวอักษร (literal) เป็นคำถามระดับต่ำสุด ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับความรู้ ความจำจากเรื่องที่อ่าน เช่น ข้อเท็จจริงการลำดับเหตุการณ์ ใจความสำคัญ ลักษณะของตัวละคร
2. คำถามระดับการตีความ (interpretative) คำถามระดับนี้เป็นคำถามอ้างอิงถึงเหตุการณ์ ใจความสำคัญ เหตุและผล การเปรียบเทียบ ความขัดแย้ง รายละเอียด รวมทั้งการสรุป การให้กฎเกณฑ์ การตีความตัวภาษาที่อ่าน การคาดเดา หรือการสรุปความ
3. คำถามระดับวิเคราะห์ (analysis) ได้แก่ การตัดสินใจ การวิเคราะห์คำโฆษณาชวนเชื่อ การวิเคราะห์ การหาความเที่ยง และการวิเคราะห์ความสามารถของนักเขียน ความลึกลับ และวัตถุประสงค์ในการเขียน
4. คำถามระดับการคิดสร้างสรรค์ (creative) เป็นคำถามระดับสูงสุด ได้แก่ การประยุกต์เนื้อหาเดิมเข้ากับสถานการณ์ใหม่ การตอบสนองต่อเนื้อหาที่อ่านตามความรู้สึกเองผู้อ่าน

กริสทีน นัททอล (Christine Nuttal 1982 : 132-133) แบ่งลักษณะของคำถามเพื่อประเมินความเข้าใจออกเป็น 5 ลักษณะ ตามระดับความเข้าใจในการอ่าน คือ

1. คำถามเกี่ยวกับความเข้าใจระดับตัวอักษร (questions of literal comprehension) เป็นคำถามซึ่งหาคำตอบได้จากเนื้อหาที่อ่านโดยตรง
2. คำถามเกี่ยวกับการเรียบเรียงหรือการตีความ (questions involving reorganization or reinterpretation) คำถามชนิดนี้ยากกว่าคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจระดับตัวอักษร ผู้เรียนต้องเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านในระดับตัวอักษรหลาย ๆ ส่วน แล้วนำมารวมกันเพื่อตีความเนื้อหาที่อ่าน
3. คำถามเกี่ยวกับการอนุมาน (questions of inference) คำถามชนิดนี้ต้องอาศัยการคาดการณ ซึ่งผู้อ่านต้องเข้าใจเนื้อหาที่อ่านเป็นอย่างดี และต้องอาศัยความสามารถทางสติปัญญา เข้ามาร่วมมากกว่าความสามารถทางภาษา
4. คำถามเกี่ยวกับการประเมิน (questions of evaluation) คำถามชนิดนี้ผู้อ่านต้องพิจารณาถึงสิ่งที่อ่านว่าผู้เขียนต้องการสื่อสิ่งใด ประสพผลสำเร็จหรือไม่ ผู้อ่านต้องเป็นผู้ตัดสินใจ คำถามชนิดนี้ซับซ้อนมาก ต้องใช้การวิเคราะห์และหาเหตุผลมาประกอบ
5. คำถามที่ต้องการความคิดเห็นส่วนตัว (questions of personal response) คำถามชนิดนี้ขึ้นอยู่กับผู้อ่านมากที่สุด คือปฏิกิริยาที่ผู้อ่านสะท้อนกลับจากสิ่งที่อ่านว่า เชื่อ เห็นด้วย เป็นต้น โดยให้เหตุผลประกอบ คำถามชนิดนี้อาจนำไปสู่การอภิปราย หรือการเขียน

ชนิดของคำถามที่ใช้ในการสอนอ่าน

กริสทีน นัททอล (Christine Nuttall 1982: 128) ได้แบ่งลักษณะของคำถามในการอ่านออกเป็น 4 ลักษณะ ตามชนิดของคำถาม คือ

1. คำถามที่ต้องการการตอบรับหรือปฏิเสธ (yes/no questions)
2. คำถามที่ให้เลือก (alternative questions)

3. คำถามที่ขึ้นต้นด้วย wh (wh-questions) อันได้แก่ who ,
what, which, when, where
4. คำถามที่ขึ้นต้นด้วย how และ why (how/why questions)

ลักษณะการใช้คำถามในการอ่านที่แบ่งตามชนิดของคำถาม ตามแนวคิด
ของ เจฟฟรีย์ ไบรตัน และคณะ (Geoffrey Broughton and others 1990 :
104) แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. คำถามทั่ว ๆ ไป คือ คำถามที่ต้องการการตอบรับหรือปฏิเสธ
(yes/no)
2. คำถามที่ขึ้นต้นด้วย wh (wh-questions)
3. คำถามให้เลือกร (or)
4. คำถามที่ขึ้นต้นด้วย why, what does...mean? How does...
work?
5. คำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจ (declarative) ให้ตอบว่าถูกหรือ
ผิด (true/false)
6. คำถามแบบเลือกตอบ (multiple choice)

นอกจากนี้คำถามในการสอนทักษะการอ่านยังจัดแบ่งตามความเข้าใจในการ
อ่านและตามรูปแบบของคำถามควบคู่กันไป ดังนี้

คริสตินา แบริท ทองสตัน และแมรี นิวตัน บรูเดอร์ (Christina Bratt
Paulston and Marry Newton Bruder 1976 : 165-166) ที่ได้แบ่งชนิดของ
คำถามออกเป็น 5 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. คำถามประเภทที่ต้องการคำตอบง่าย ๆ เช่น คำถามที่ต้องการตอบรับ
หรือตอบปฏิเสธ (yes/no) หรือคำถามที่ต้องการการตอบว่าผิดหรือถูก (true/false)
นอกจากนั้นคำถามประเภทนี้ยังประกอบด้วยคำถามแบบเลือกตอบ (multiple choice)

2. คำถามประเภทที่สามารถตอบได้โดยตรงจากเนื้อหาในบทอ่าน คำถามประเภทนี้ได้แก่ คำถามที่ขึ้นต้นด้วย wh เช่น who, when, where, what
3. คำถามประเภทที่สามารถตอบได้จากเนื้อหาในบทอ่านแต่ไม่สามารถยกมาตอบได้โดยตรง คำถามประเภทนี้ส่วนใหญ่ได้แก่ คำถามที่ขึ้นต้นด้วย why และ how
4. คำถามประเภทที่สามารถตอบได้โดยการอ้างอิงหรือสรุปจากเนื้อหาที่อ่าน
5. คำถามประเภทที่ต้องตอบโดยการประเมินหรือตัดสินเรื่องที่อ่านโดยอาศัยข้อมูลจากประสบการณ์ส่วนตัว

เจมส์ เวิร์ด (James Ward 1980 : 3) ได้แบ่งชนิดคำถามในการสอนทักษะการอ่านออกเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่

1. คำถามที่ต้องการการตอบรับหรือปฏิเสธ (yes/no) และคำถามที่ต้องการคำตอบว่าถูกหรือผิด (true/false)
2. คำถามที่ถามเกี่ยวกับรายละเอียดได้แก่ คำถามที่ขึ้นต้นด้วย who, what, where, when, how much, how long ซึ่งคำถามชนิดนี้มีคำตอบโดยตรงอยู่ในบทอ่าน
3. คำถามที่ขึ้นต้นด้วย why หรือ how ซึ่งคำถามประเภทนี้ผู้เรียนต้องอาศัยข้อมูลจากหลาย ๆ ส่วนของบทอ่านมารวมกันเพื่อตอบคำถาม
4. คำถามที่อ่เห็นการอนุมาน (inference) ผู้เรียนต้องตีความได้ว่าสิ่งที่กล่าวถึงนั้นถึงอะไร
5. คำถามที่ต้องการเห็นการประเมินการตัดสินคุณค่า หรือแสดงความความคิดเห็น

เพื่อให้การใช้คำถามได้ผลและมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาเสนอแนะการใช้คำถามไว้ดังนี้

จะเห็นได้ว่า ชนิดของคำถามที่ใช้ในการสอนอ่านประกอบด้วย คำถามที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ คือ คำถาม yes/no คำถามให้เลือก (or) คำถามให้ตอบว่าถูกหรือผิด คำถามที่ต้องการคำตอบที่ยาวขึ้น ส่วนใหญ่เป็นคำถามที่ขึ้นต้นด้วย why และคำถามแบบเลือกตอบ

แมเรียน ดี เจ็นกินสัน (Marion D. Jenkinson 1973 : 93-99)

เสนอแนะการใช้คำถามในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งสรุปได้คือ

คำถามที่ใช้กันอยู่ทั่วไปมักจะเป็นคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ ความจำ คำถามที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาคำถามคิดในระดับที่สูงกว่าคือ คำถามที่อาศัยการตีความ และการประเมิน ซึ่งควรจะฝึกให้นักเรียนใช้ตั้งแต่เริ่มต้น โดยเริ่มจากการใช้คำถามที่สามารถหาคำตอบได้จากสาระที่อ่านหรือในสิ่งที่ เป็นรูปธรรมอยู่ก่อนแล้วค่อยใช้คำถามที่ต้องอาศัย การอนุมานความ การตัดสินใจ การตีความ โดยอาศัยความรู้ทั่วไปและประสบการณ์ของผู้เรียน ประกอบ คำถามชนิดนี้คือคำถามที่เป็นนามธรรมมากขึ้น

เมื่อมีการใช้คำถามต้องระลึกอยู่เสมอว่า คำถามจะไม่เน้นระดับความ เข้าใจในการอ่าน ระดับใดเพียงระดับเดียว และคำตอบของคำถามนั้นก็อาจจะมากกว่า 1 คำตอบ การให้นักเรียนอภิปรายจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจข้อขัดแย้งในการตีความของตน และของผู้อื่น การอภิปรายนี้ใช้ได้กับการถามคำถามที่อยู่ในระดับความรู้ความจำด้วย โดย ให้นักเรียนอภิปรายข้อผิดพลาดในลักษณะของกิจกรรมกลุ่มหรือ เป็นรายบุคคลก็ได้

คริสตินา แบริท ทอลสตัน และแมรี นิวตัน บรูเดอร์ (Christina Bratt Paulston and Mary Newton Bruder 1976 : 164-166) ซึ่งแบ่งคำถามออกเป็น ดังนี้ คำถามที่สามารถตอบได้โดยการอ้างอิง หรือสรุปจากเนื้อหาที่อ่าน และคำถาม ประเภทที่ต้องการการการประเมิน หรือตัดสินใจ เรื่องที่อ่านโดยอาศัยข้อมูลจากประสบการณ์ ส่วนตัวว่า เป็นคำถามที่สำคัญแต่ครูใช้น้อย ดังนั้นครูควรจะให้มีการถามแบบอภิปราย คำตอบแบบปากเปล่า หรือมอบหมายให้นักเรียนไปเตรียมคำถามลักษณะนี้เพื่อถามเพื่อน ร่วมชั้น โดยใช้คำถามง่าย ๆ เช่น Was Snow White's stepmother a nice person? Why didn't you like her? และคำถามประเภทนี้ควรจัดไว้ในหลักสูตร ตั้งแต่ระดับต้นให้ไว้ที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับนักเรียนระดับต้น ๆ ควรใช้คำถามหลังการอ่านประเภท Wh (Who What Where When How) เช่น Whom did he meet? What did he say to the girl? เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนพูดในเรื่องที่อ่านมา เป็นการส่งเสริมให้เกิดความจำหลังจากการอ่านในระยะสั้น

คริสทีน นัททอล (Christine Nuttal 1982 : 125-135) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้คำถามไว้หลายประการ คือ

คำถามที่ท้าทายผู้อ่านจะไม่มีคำตอบเดียว ถ้าครูยอมรับคำตอบที่ถูกต้อง คำตอบแรก โดยไม่สนใจคำตอบอื่น เช่น คำถามเลือกตอบ (multiple choice) ครูควรจะถามต่อไปว่า ทำไมตัวเลือกนั้นจึงถูกต้อง ตัวเลือกอื่นทำไมจึงผิด เพราะบางครั้งนักเรียนที่เลือกคำตอบที่ครูตัดสินว่าไม่ถูกต้อง อาจจะมีเหตุผลที่ดีหรือดีความเกี่ยวกับสาระนั้นได้ถูกต้องกว่า คำถามเลือกตอบ (multiple choice) จะมีประโยชน์มากถ้าครูผู้สอนมีทักษะในการใช้สูง ดังนั้นครูและนักเรียนต้องไม่พยายามสร้างทัศนคติต่อคำถามคำตอบว่าเป็นสิ่งที่แสดงความรู้โง่เขลา แต่เป็นเครื่องมือที่จะทำให้เข้าใจสิ่งที่อ่าน

ในการประเมินคำถามอาจทำได้โดยการพูดและการเขียน คำถามแบบเลือกตอบไม่เหมาะที่จะถามแบบปากเปล่า โดยปกติแล้วคำถามที่เขียนไว้ในแบบเรียนจะถูกอาศัยเป็นโครงสร้างของบทเรียนในการสอนอ่าน แต่ก็มีคำถามไม่เพียงพอ ดังนั้นครูควรจะหาคำถามทางวาจามาเพิ่มเติม และไม่ถือว่าทำให้ให้นักเรียนตอบคำถามที่มีอยู่ในแบบเรียนจะเป็นการครอบคลุมจุดมุ่งหมายในการสอนแล้ว อย่างไรก็ตาม อาจใช้คำถามในแบบเรียนเพื่อการสรุปบทเรียนก็ได้

การเลือกคำถามก็เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่ง เราไม่ควรจำกัดว่าไม่ควรใช้คำถามชนิดใด ๆ แต่การพิจารณาว่าในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ควรใช้คำถามชนิดใดจะเหมาะสมที่สุด คำถามแบบปากเปล่า เป็นคำถามที่ผู้ตอบสามารถจะแต่งคำตอบอะไรก็ได้ที่มีเหตุผลต่อ ได้แก่ คำถามที่เริ่มต้นด้วย Wh มีข้อดีหลายประการคือ แต่ง

ง่ายไม่ต้องสร้างตัวกลางแบบคำถามเลือกตอบ ใช้ได้ทุกจุดประสงค์ คำถามครอบคลุมได้ในหลาย ๆ จุด ทำให้นักเรียนคิดได้โดยไม่ต้องมีการกระตุ้นหรือมีตัวชี้แนะ แต่ก็ มีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถให้คะแนนเป็นปรนัยได้ และการตอบทำได้ยากแม้นักเรียน จะเข้าใจเรื่องที่อ่านก็ตาม

สำหรับคำถามแบบปรนัย เช่น คำถามแบบเลือกตอบจะมีประโยชน์ถ้า แต่งคำถามและตัวเลือกดี คำถามแบบให้ตอบว่าถูกหรือผิดก็อาจนำมาใช้ในกรณีที่ ต้องการเน้นจุดใดจุดหนึ่ง

เจฟฟรีย์ โบรดตัน และคณะ (Geoffrey Broughton and others 1990 : 99-107) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้คำถามว่า คำถามชนิดต่าง ๆ มีมากและ ตั้งได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว บางคำถามง่ายเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ก็พร้อมที่จะตอบและ นักเรียนที่อ่อนกว่ารู้สึกสนุกที่มีโอกาสที่เข้าร่วม การตั้งคำถามในการสอนเหล่านี้จริง ๆ แล้ว ใกล้เคียงกับการใช้ภาษาและการฝึกซ้ำ ๆ แต่การตั้งคำถามในการสอนต่างจากการสอบ เพราะการตั้งคำถามในการสอบก็มีไม่มาก แต่คำถามมักปรากฏในรูปปลายลักษณ์อักษรและ การตอบก็ต้องอยู่ในรูปปลายลักษณ์อักษรด้วย ซึ่งจะไม่ค่อยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่าน สักส่วนของคำถามที่มีจะทดสอบค่าสัมพัทธ์โดยเฉพาะ หรือทดสอบคำนิยามหรือการอธิบาย มากกว่าการอนุมาน จากบทความที่อ่าน เกี่ยวกับความหมายในปริบทโดยที่คำถามส่วนใหญ่ มักจะเลือกจากจุดต่าง ๆ ในบทความมากกว่าหาพร้อมทั้งหมด คำถามที่มีจำนวนมาก ได้แก่ คำถามที่เกี่ยวกับการอนุมาน เหตุและผล ส่วนคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาข้อมูลธรรมดา มีจำนวน น้อยบางครั้ง คำถามที่ไม่ใช่คำถามแต่จะเป็นคำสั่งสำหรับแบบฝึกหัดการเขียนเกี่ยวกับการสรุป หรือการเขียนบทความใหม่ โดยใช้ภาษาของตนเองและมุมมองที่ต่างออกไป

เมื่อใช้คำถามการถ่วงถ่วงถึงการช่วยนักเรียนให้เข้าใจสิ่งที่อ่าน รูปแบบของ คำถามทั้งง่ายและยากย่อมมีผลต่อนักเรียน เช่น คำถามที่ตอบรับหรือปฏิเสธ (yes/no) ซึ่งเป็นรูปคำถามชนิดต้นตอ กิริยาข้าม หรือขึ้นเสียงสูงท้ายประโยคบอกเล่า หรือคำถาม tag question โดยที่คำถามแบบนี้โครงสร้างใกล้เคียงหรือคู่ขนานไปกับโครงสร้างของ ประโยคจากในบทความ ถ้าตอบเพียง yes/no ก็มีโครงสร้างที่ง่ายมาก

คำถามที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ เป็นวลีสั้น ๆ หรือกลุ่มคำที่ไม่ใช่คำตอบเพียงคำว่า yes/no คือคำถามที่ขึ้นต้นด้วย Wh คำถามให้เลือก (or) จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน อย่างไรก็ตาม คำถามที่ให้เลือกรักให้นักเรียนตอบเต็มประโยคหรือตอบเป็นเหตุเป็นผล คำถามที่ต้องการวลี คำตอบที่สั้น ๆ เหล่านี้ตั้งยากขึ้นกว่าคำถาม yes/no เล็กน้อย เพราะโครงสร้างซับซ้อนกว่า คำตอบของคำถามประเภทนี้ก็เช่นกันสามารถใช้โครงสร้างจากในบทอ่านมาตอบได้

รูปแบบของคำถามอีกประเภทหนึ่งคือ Why หรือ How และ What does ... mean? คำถามประเภทนี้ต้องการคำตอบที่ครอบคลุมทั้งย่อหน้าในบางครั้ง ในการสร้างคำถามชนิดนี้ ครูต้องใช้ความสามารถสูงและครูจะต้องคำนึงถึงความยากง่ายของคำถามก่อนที่จะถามนักเรียน

คำถามให้ตอบว่าถูกหรือผิด (true/false) คำถามให้ตอบว่าถูกหรือผิดเป็นคำถามระดับเดียวกับคำถามแบบเลือกตอบ (multiple choice) แต่การตอบคำถามแบบเลือกตอบนั้น ผู้เรียนจะตอบได้โดยอัตโนมัติ ส่วนคำถามให้ตอบว่าถูกหรือผิด ผู้เรียนต้องคิดก่อนเพราะโดยทั่วไปมักต้องให้เหตุผลว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น จึงทำให้คำถามแบบนี้ตอบยากกว่าคำถามแบบเลือกตอบเล็กน้อย

คำถามแบบเลือกตอบ (multiple choice) ก็คือคำถามที่พัฒนามาจากคำถามให้ตอบว่าถูกหรือผิด แต่คำถามให้ตอบว่าถูกหรือผิด ให้ตัดสินใจเนื้อหาจากเรื่องสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการสอนโดยใช้คำถามแบบเลือกตอบคือ ถ้าต้องการใช้คำถามแบบเลือกตอบเป็นคำถามที่ใช้สอนจะต้องใช้ประโยคที่ว่า "Choose the best answer" และ "Choose the correct answer" จะเป็นคำถามแบบทดสอบ ในการใช้คำถามแบบนี้ส่วนใหญ่ครูจะยอมรับคำตอบในระดับต้น ไม่ได้นำไปสู่การอภิปรายหรือการให้เหตุผล

เป็นที่สังเกตว่า คำถามแบบปลายเปิด (open-ended questions) ในการสอนจะเป็นคำถามทางวาทา แต่คำถามแบบเลือกตอบนี้ส่วนใหญ่จะเป็นคำถามที่เป็นลายลักษณ์อักษร อีกประการหนึ่งปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนระหว่างครูกับนักเรียน เมื่อครูใช้คำถามแบบเลือกตอบนั้น ครูจะเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการใช้คำถามแบบเลือกตอบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ต้องใช้สอนนักเรียนกลุ่มย่อย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักการศึกษาและผู้สนใจหลายท่านได้เห็นความสำคัญของคำถาม จึงได้ศึกษา ลักษณะคำถามที่ใช้ในการเรียนการสอนทักษะการอ่าน ดังนี้

ในประเทศ

โรจนี จะโนทัย และคณะ (2522 : 57) ทำการวิจัยเรื่อง "แบบจำลองทักษะการสอนจุดภาค : ทักษะการตั้งคำถาม" ตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตปริญญาโท 4 คน และนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์จำนวน 10 คน ซึ่งไม่เคยเรียนทักษะการตั้งคำถามมาก่อน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามก่อนและหลังการเรียน แบบจำลองทักษะการตั้งคำถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามเดียวกับ และแบบทดสอบสองสอนจุดภาค : ทักษะการตั้งคำถาม จากการศึกษาพบว่า แบบจำลองทักษะการสอนจุดภาค : ทักษะการตั้งคำถามมีประสิทธิภาพ และคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบสอบถามก่อนเรียนและหลังเรียน แบบจำลองทักษะการสอนจุดภาค : ทักษะการตั้งคำถามมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.001

ภัทรา ทิวาสี (2527) ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกหัดครูผู้สอน วิชาศึกษาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับจำนวนคำถามในระดับที่สูงกว่าระดับพุทธิทัศน์ (Higher Cognitive Level Questions) การขยายเวลาในการรอคำตอบ หลังการตั้งคำถาม (Extending Wait-time Following a Question) และการลดปริมาณการพูดของครูในระหว่างการสอนในชั้นเรียน (Decreasing the amount of teacher talk during classroom instruction) กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็น

ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร จำนวน 62 คน กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่มเท่า ๆ กัน คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เฉพาะกลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับเทคนิคการตั้งคำถาม และการเว้นช่วงเวลาในการรอคำตอบหลังการตั้งคำถาม จากโปรแกรมการฝึกของ บลอสเซอร์

(Blosser's Handbook of Effective Questioning Techniques, 1973)

ครูผู้สอนทั้งสองกลุ่มจะถูกบันทึกเทปในเวลาสอนจำนวน 2 คน คนละ 50 นาที ก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยถอดเทปเพื่อจัดกลุ่มคำถามของครู โดยใช้ระบบการจัดกลุ่มคำถามของบลอสเซอร์ (Blosser's Question Category System) ส่วนการเว้นช่วงเวลาในการรอคำตอบหลังการตั้งคำถาม และช่วงเวลาการพูดของครูในชั้นเรียนนั้นใช้วิธีการจับเวลา ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมการฝึกหัดครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีผลต่อการลดปริมาณคำถามของครูในระดับพุทธิสัย และการเพิ่มปริมาณของคำถามประเภทคำถามที่ให้ผู้เรียนคิดแบบเอนกนัย (divergent thinking questions) และคำถามที่ให้ผู้เรียนคิดแบบประเมิน (evaluative thinking questions) ของครูผู้สอน นอกจากนี้โปรแกรมดังกล่าวยังมีผลทำให้ครูผู้สอนมีการเว้นช่วงเวลาในการรอคำตอบหลังจากการตั้งคำถามยาวนานขึ้น และลดปริมาณการพูดของผู้สอนในเวลาสอนน้อยลง

สุนทรีย์ วัฒนจินดาทร (2527) เปรียบเทียบผลของการใช้คำถามก่อน หลัง และระหว่างการอ่านที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบสำหรับวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับคำถามก่อนการอ่าน หลังการอ่าน และระหว่างการอ่าน มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน

เกนทร์ สีดลารมณ์ (2529) ศึกษาวิเคราะห์ชนิดของคำถามการอ่านเพื่อความเข้าใจเฉพาะที่ปรกฏในแบบเรียนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบเรียนภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 12 เล่ม และวิเคราะห์ชนิดของคำถามการอ่าน เพื่อความเข้าใจในแบบทดสอบภาษาอังกฤษคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของรัฐปี 2527 และ 2528 ผู้วิจัยได้ใช้สารบบจำแนกประเภทคำถามของ

เพียร์สัน และจอห์นสัน (Pearson and Johnson 1978) เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์คำถาม ผลการวิจัยพบว่าจำนวนคำถามการอ่านเพื่อความเข้าใจส่วนใหญ่เป็นคำถามที่ผู้เรียนสามารถได้โดยตรงจากเนื้อหาในบทอ่าน

อรุณรัตน์ ท่วงทิพากร (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้คำถามระดับต่าง ๆ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้คำถามระดับต่ำและระดับสูง สามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษได้มากกว่าการสอนโดยใช้คำถามระดับต่ำเพียงอย่างเดียว

และวิไลพร ชนสุวราช (2533) ศึกษาการเปรียบเทียบพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โปรแกรมหลักสูตรสองปีครึ่งกับหลักสูตรสี่ปี ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 16 คน เป็นนักศึกษานักศึกษาระดับ 2 ปีครึ่ง จำนวน 8 คน และหลักสูตร 4 ปี จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสังเกตพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่าโดยส่วนรวมถามคำถามประเภทความจำมากที่สุด รองลงมาคือ คำถามประเภทความเข้าใจ และพบว่านักศึกษาฝึกสอนหลักสูตรสองปีครึ่งถามคำถามประเภทประเมินค่า น้อยที่สุด ในขณะที่นักศึกษาฝึกสอนหลักสูตรสี่ปีถามคำถามประเภทสร้างสรรค์น้อยที่สุด

ในต่างประเทศ

แฟรงค์ เจ กุซซาค (Frank J. Guszak 1967 : 227-233) ศึกษาการใช้คำถามของครูในการสอนทักษะการอ่านใน 3 ระดับชั้น คือ เกรด 2 เกรด 4 และเกรด 6 พบว่าคำถามของครู 70% เป็นคำถามระดับความรู้ความจำ ผู้เรียนไม่ต้องใช้ความคิดในการตอบคำถามเพราะสามารถหาได้โดยตรงจากเนื้อหาที่อ่าน คำถามของครูน้อยกว่า 14% เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนใช้ความสามารถในการอ้างอิงเนื้อหาที่อ่าน

และมีเพียง 15% ของคำถามของครูเท่านั้นที่เป็นคำถามระดับประเมิน เวย์น ออตโต และคณะ (Wayne Otto and others 1979 : 134) ได้ศึกษางานวิจัยของกุกสแนก และ ได้แสดงความคิดเห็นว่าผลจากการใช้คำถามของครูที่อาศัยความคิดระดับต่ำในการตอบคำถาม ของนักเรียนมีผลทำให้ นักเรียน ไม่มีพัฒนาการทางการอ่านเท่าที่ควร

ดอริส เอล เรดฟิลด์ และเอลเลน วอร์ดแมน รูสโซ (Doris L. Redfield and Elaine Waldman Rousseau 1981 : 237-245) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การใช้คำถามระดับต่าง ๆ ของครูกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียน โดยใช้วิธีวิเคราะห์ แบบเมตต้า (meta-analytic technique) การศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาการใช้คำถามของ ครูทั้งในระดับสูงและในระดับต่ำ จำนวน 20 ครั้ง พบว่าสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนสูงขึ้นเมื่อครู ใช้คำถามที่ต้องอาศัยความคิดระดับสูงในการตอบคำถามมากกว่า เมื่อครูใช้คำถามที่นักเรียน อาศัยความคิดในการตอบคำถามในระดับต่ำ

รีเบกกา เพลอร์เตอร์ เดอริค (Rebecca Porter Derrick 1986 : 2098-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาของครูในระหว่างการ อภิปรายในการสอนทักษะการอ่าน ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูเกรด 1-5 จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวิเคราะห์สารบบจำแนกประเภทคำถาม ของ พี เดวิด เพียร์สัน และเดลดี จอห์นสัน (P. David Pearson and Dale D. Johnson 1978) และแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปของการเรียนการสอนอ่าน ผู้วิจัย ได้ บันทึกเสียงการสอนของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยสรุปว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อจำนวนคำถามและ ลักษณะคำถามที่ครูใช้ในระหว่างการอภิปรายของการสอนอ่านมากที่สุดคือ ระดับกลุ่มของ ผู้เรียน รองลงมาได้แก่ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการอ่านและคู่มือการสอนของครู

รูธ แมรี ลอริง (Ruth Marie Loring 1987 : 8) ศึกษาการใช้คำถาม ของครูต่อนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง และผู้เรียนที่มีความสามารถทางการอ่าน ต่ำ ระดับความรู้ความเข้าใจและหน้าที่ของคำถามวิเคราะห์ได้จากข้อมูลที่ได้มาจากการสังเกต โดยตรงในสภาพที่ ป็นธรรมชาติของห้องเรียน นอกจากนี้ยัง ได้ศึกษารูปแบบของการใช้ คำถามรวมถึงการเว้นระยะเวลา ลำดับของคำถาม ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย สุ่ม

โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากครูจำนวน 26 คน ที่สอนการอ่านจากโรงเรียนในเขตเมืองที่สอนนักเรียนที่มีความสามารถทางการอ่านสูงและต่ำโดยการบันทึกเสียง ผลจากการวิจัยพบว่า

1. ครูใช้ระดับของคำถามแตกต่างกันเมื่อใช้ในจุดประสงค์แตกต่างกัน และเมื่อนักเรียนมีระดับความสามารถแตกต่างกัน

2. และแม้ว่าครูจะถามคำถามส่วนใหญ่ในระดับความรู้ ความจำ และการคิดแบบเอกลัษณ์มากกว่าการให้คิดแบบเอกลัษณ์ และระดับประเมินในผู้เรียนทั้งที่มีความสามารถสูงและต่ำ จุดประสงค์ในการใช้คำถามเหล่านี้ก็เพื่อกระตุ้นนักเรียนให้มีส่วนร่วมระหว่างการเรียนรู้ การสอน การอ่าน

3. ในการสอนนักเรียนที่มีทั้งความสามารถทางการอ่านระดับสูงและต่ำ ครูใช้เวลาในการตอบโดยเฉลี่ย 2 วินาที

4. ลำดับของคำถามหรือคำตอบคล้ายคลึงกันทั้งของกลุ่มที่มีความสามารถทางการอ่านสูงและต่ำ การที่ครูใช้คำถามระดับต่ำ เพราะต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากนั่นเอง

ฮิลลารี แลง พอลแลค (Hillary L. Pollack 1989 : 53) ทำการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดแบบวิเคราะห์วิจารณ์ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนเรียนดีในเกรด 4 ครูที่สอนในชั้นเรียนนี้พยายามที่จะเชื่อมโยงกลยุทธ์การใช้คำถามกับการส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดในระดับสูง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ คำถามปลายเปิด ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการคิดแบบวิเคราะห์วิจารณ์ในเชิงอิสระ และในเชิงสร้างสรรค์ ครูให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเพื่อตอบคำถามปลายเปิด ครูเตรียมคำแนะนำ และแนวทางในการตอบคำถามให้ แต่ไม่ตอบคำถามนักเรียน ความรู้ที่ได้รับในชั้นเรียนครูไม่ได้เป็นคนบอก แต่ผู้เรียนจะรู้เองจากการประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน

คริสทีน วินเคิล เอดเลอร์ (Kristine Winkle Edler 1989 : 33) ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของครูใช้คำถามเพื่อทำนายความเข้าใจกับความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 3 จำนวน 50 คน นักเรียนจะถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม การทดลองใช้ระยะเวลา 3 วัน วันแรก ทั้ง 2 กลุ่ม อ่านเรื่องสั้น 5 เรื่องที่ครูจะสอน และทำแบบทดสอบก่อนการอ่าน ตอบคำถามเพื่อความเข้าใจ 10

ข้อเหมือนกัน วันที่ 2 กลุ่มทดลองจะทบทวนคำศัพท์ ทำนายความข้างหน้า อ่านในใจ และตอบคำถามเพื่อความเข้าใจ ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่มีการทำนายความข้างหน้า ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. การใช้การทำนายความข้างหน้าส่งเสริมให้ผู้เรียนที่อ่อนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น
2. การใช้การทำนายความข้างหน้าระหว่างการอ่าน มีผลต่อการตอบคำถามระดับการอ้างอิง แต่ไม่มีผลต่อการตอบคำถามระดับความเข้าใจตามตัวอักษร

ชาร์อนลิน บอล เ็นซาร์ (Sharonlyn Ball, Enzar 1991 : 4080-A)

ศึกษาความแตกต่างกลวิธีในการตั้งคำถาม (questioning strategies) ระหว่างครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน และที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอน และประเมินเกี่ยวกับความถี่ที่นำในการตั้งคำถามของครูในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนและที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอนในเขต Nashville-Davidson ในปีการศึกษา 1989-1990 กลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 12 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจะถูกสังเกตการสอน 3 ครั้ง ในขณะเวลาที่สอนตามแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ผู้สังเกตการสอนซึ่งได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีจำนวน 3 คน ผู้สังเกตการสอนรวบรวมข้อมูลจากการบรรยายการสังเกต (observational narratives) แผ่นบันทึกข้อมูล (data sheets) และแถบบันทึกเสียงของการเกิดปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ผู้สังเกตการสอนมุ่งสังเกตในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการของครูในการเลือกผู้ตอบ การตอบคำถามของนักเรียน ความชัดเจนของคำถาม การเรียงลำดับคำถาม และการจัดลำดับคำถาม ในระดับพุทธิพิสัย ซึ่งวัดโดยยึดเกณฑ์ของบลูม (Bloom's Taxonomy 1956) ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีประสบการณ์ในการสอนจะสามารถสอนเนื้อหาที่ได้สอนไปแล้วมาใช้ในการตั้งคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าครูผู้สอนที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอน
2. ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีประสบการณ์ในการสอนมีการเรียงลำดับคำถามในระดับที่สูงกว่าครูผู้สอนที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอน

3. ความคิดริเริ่มของผู้สอนที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอนเน้นที่จุดประสงค์ของการสอน ขาดสื่อการสอน และการควบคุมเวลายาวกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอน
4. หลังการตั้งคำถามของครูผู้สอนเสร็จสิ้นแล้ว ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนจะให้เวลาสำหรับคำถามหรือข้อสงสัยของผู้เรียนมากกว่าครูผู้สอนที่ไม่มีประสบการณ์ในการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย